

Голові спеціалізованої вченої ради
К 62.147.02
доктору педагогічних наук, професору
Мукачівського державного університету
Фізеші О.Й.

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію
Марко Марини Михайлівни «Формування готовності майбутніх
учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових
технологій у професійній діяльності», подану на здобуття
наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки.

На сучасному етапі суспільний дискурс навколо педагогічної освіти кардинально змінюється, тому її зміст дедалі більше орієнтується на компетентність, мобільність та готовність майбутніх учителів здійснювати професійну діяльність в умовах створення нової української школи. У суспільстві активно обговорюється ідеологія реформування загальної середньої освіти, що складається з низки базових умов, серед яких важливе місце займає підготовка вчителя, який має свободу творчості й розвивається професійно. Посилення вимог до професійної підготовки шкільних педагогів, у тому числі вчителів початкових класів, передбачає використання сучасних здобутків педагогічної науки, постановку нових амбітних цілей, розробку практико-орієнтованого змісту, упровадження ефективних технологій інноваційної діяльності. На це націлює проект «Концепції розвитку педагогічної освіти», який нині жваво обговорюється у суспільстві. Тому не викликає заперечення те, що професійна діяльність майбутніх учителів буде успішною, коли під час навчання у педагогічному закладі вищої освіти (ЗВО) вони набудуть практичного досвіду інноваційної діяльності, зокрема готовності до широкого застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі початкової школи. На наше переконання, процес формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій є актуальною науковою проблемою, яка потребувала всебічного і ґрунтовного дослідження.

З цієї позиції дослідження Марко Марини Михайлівни не викликає сумнівів і вказує на його важливість і своєчасність. Слід також зазначити, що дослідження виконувалося відповідно до плану науково-дослідницьких робіт Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка та є складовою наукової теми кафедри технологічної та професійної освіти «Теоретико-методичні засади проектування інноваційних педагогічних

систем підготовки фахівців у галузі технологічної та професійної освіти» (реєстраційний номер 0114U005498).

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації

Ретельний аналіз теорії і практики досліджуваного питання дозволив дисертантці з'ясувати, що проблемі формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій не приділялося належної уваги, адже в дослідженнях різних авторів розглядалися здебільшого загальні аспекти методики використання дидактичних ігор в освітньому процесі. Натомість дисертантці на основі вивчення реального стану та розкриття особливостей структури і змісту професійної підготовки у педагогічних ЗВО вдалося розробити структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій, а також теоретично обґрунтувати її експериментально перевірити ефективність педагогічних умов її реалізації.

3. Нові факти, одержані дисертантом

Як зазначалося вище, у дослідженні здобувачкою вперше розроблено структурно-функціональну модель, визначено, теоретично обґрунтовано її експериментально перевірено педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій; уточнено зміст ключових понять: «навчально-ігрова технологія», «готовність майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій у професійній діяльності», «формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій»; конкретизовано структуру готовності майбутніх учителів до застосування навчально-ігрових технологій у початковій школі.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Новизна і вірогідність загальних висновків дисертації підтверджуються результатами дослідження, здійсненого дисертанткою, і в цілому не викликають сумніву. Найбільш суттєві наукові та практичні результати викладено у висновках й опублікованих працях. Основні положення та висновки, сформульовані в дисертації, достатньо переконливо аргументовані, адже спираються на теоретико-методологічне підґрунтя, практичний досвід та результати багаторічного педагогічного експерименту з формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій у професійній діяльності.

5. Значення результатів для науки і практики

Дослідження М. М. Марко містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати в сукупності розв'язують важливу науково-прикладну проблему професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Позитивні наслідки для педагогічної науки ґрунтуються на тому, що дисертанткою удосконалено зміст професійно-педагогічної підготовки студентів, спроектованих з урахуванням системного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів.

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Теоретичні положення, узагальнення та висновки дисертації можуть використовуватися педагогічними працівниками при укладанні навчальних програм професійно-орієнтованих дисциплін і методичних рекомендацій, написанні підручників і навчальних посібників, розробці лекційних курсів і практичних занять, підготовці студентами кваліфікаційних робіт, проведенні науково-методичних семінарів і практичних занять у системі підвищення кваліфікації вчителів початкових класів.

7. Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (424 найменування) та 9 додатків. Ілюстративний матеріал подано у 9 рисунках й 19 таблицях. Загальний обсяг наукової праці складає 271 сторінку, з яких 201 – основний текст, що в цілому відповідає нормативним вимогам до оформлення дисертацій.

У першому розділі «**Теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій**» опрацьовано категоріально-понятійний апарат, який дозволив дисеранті чітко структурувати зміст таких дефініцій, як «технології», «педагогічні технології», «ігрова діяльність», «ігрові технології», опираючись на сучасні словники, довідники, енциклопедії, дисертації; розкрито ключове поняття «навчально-ігрові технології», виокремлено його істотні ознаки, основні функції, переваги, характерні особливості та основні вимоги при їх розробці та застосуванні; подані авторські визначення таких базових категорій, як «готовність майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій» і «формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій у професійній діяльності»; висвітлено сутність, педагогічні можливості, типологію, принципи й етапи розробки навчально-ігрових технологій; здійснено структурно-логічний аналіз готовності як психолого-педагогічної дефініції; теоретично обґрунтовано процес формування готовності майбутніх педагогів до застосування навчально-ігрових технологій у професійній діяльності.

У другому розділі «**Організаційно-методичні засади формування готовності майбутніх учителів до застосування ігрових технологій у професійній діяльності**» – виокремлено структурні компоненти готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування їх в освітньому процесі з молодшими школярами, якість яких безпосередньо залежить від високого рівня загальнопедагогічних, методичних і спеціальних (ігroteхнічних) знань; розроблено структурно-функціональну модель готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій та визначено педагогічні умови її реалізації у початковій школі. Вартим уваги є складений перелік заходів (форм організації), у яких студенти брали участь, впроваджуючи навчально-ігрові технології:

професійні дебюти, майстер-класи, конкурси професійної майстерності, педагогічні олімпіади, складання портфоліо майбутнього вчителя тощо.

У третьому розділі «**Організація і результати експериментального дослідження**» – розроблено програму дослідження, яка містить завдання, етапи, методику проведення та засоби діагностування; проаналізовано й узагальнено результати констатувального, пошукового та формувального етапів педагогічного експерименту, сформульовано висновки, а також розроблено методичні рекомендації викладачам, які формують у студентів готовність до застосування навчально-ігрових технологій у майбутній професійній діяльності.

Висновки і рекомендації, що сформульовані в дисертації є логічними і адекватними змісту дисертації, відображають її найбільш важливі науково-теоретичні і практичні результати. Загалом, дисертаційна робота за змістом і формою є завершеним дослідженням.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Позитивно оцінюючи дослідження М. М. Марко, вважаємо за необхідне висловити такі **зауваження**:

1. Вважаємо, що під час висвітлення особливостей формування готовності вчителів до застосування навчально-ігрових технологій у дослідженнях українських і зарубіжних науковців бажано було б зіставити зазначені наукові розвідки, виокремивши ті доробки, які є вагомими для дослідження. Крім цього, варто було б посилити авторську інтерпретацію цих наукових матеріалів,

2. Важливим компонентом професійної підготовки вчителів початкових класів є педагогічна практика. На жаль, автор лише побічно згадав її роль в апробації студентами розроблених навчально-ігрових технологій у реальному освітньому процесі.

3. На нашу думку, потребує більшої теоретичної та практичної конкретизації визначена автором така педагогічна умова, як розвиток позитивної мотивації майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій.

4. З метою популяризації результатів дослідження та з огляду на те, що сучасний педагог має володіти навичками використання цифрових технологій в освітньому процесі, слід було б створити електронний посібник або сайт для вчителів початкових класів з метою обміну досвідом застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі.

5. Автором презентовано компоненти, критерії, показники та рівні готовності студентів до застосування навчально-ігрових технологій у майбутній професійній діяльності, а в додатках представлено розмаїття діагностичних методик. Проте, не зрозуміло, які з цих методик дозволили дисерантці конкретно провести діагностику мотиваційного, когнітивного та операційного компонентів і як отримані дані кореспонduють між собою.

6. Впровадження результатів дослідження є дещо звуженим, оскільки здійснено переважно у педагогічних коледжах. Варто в подальшій роботі

розширити межі впровадження на університетський рівень підготовки вчителів початкових класів, наприклад, для ОКР «Магістр».

9. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях

Заслуговує на схвалення повнота висвітлення основних результатів дослідження у фахових виданнях і масштабність апробації його окремих положень у доповідях на представницьких конференціях різного науково-практичного спрямування упродовж 2013 – 2017 рр. Крім цього, наукові положення, висновки і рекомендації достатньо повно викладено у 20 наукових і методичних працях, із них 6 – у фахових виданнях і за кордоном.

10. Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації

Структурна побудова, зміст, результати роботи, основні висновки, викладені в авторефераті, відповідають і повністю відображають основні положення дисертації.

11. Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів»

Аналіз дисертаційної роботи, автореферату й опублікованих наукових праць дає нам підставу зробити такий загальний **висновок**: дисертація Марко Марини Михайлівни «Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій у професійній діяльності» за актуальністю та глибиною, обсягом і оформленням, повнотою викладу основних положень та результатів у публікаціях є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМ за № 656 від 19.08.2015 р. та за № 1159 від 30.12.2015 р.), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри дошкільної освіти Черкаського
національного університету
імені Богдана Хмельницького

А.П. Чичук

Підпис А.П. Чичук завіряю.

Учений секретар Черкаського національного
університету імені
Богдана Хмельницького, кандидат
економічних наук, доцент



Н. О. Андрусяк